

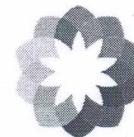
**GOBIERNO
FEDERAL**

SEGOB

Ley de Asociaciones Religiosas y Culto Público

TRADUCCIÓN A LA LENGUA MAZAHUA

**contacto
ciudadano**

Vivir Mejor

Traducción al Mázahua por:
Prof. Antonio López Marín,
de la Universidad Intercultural
del Estado de México
gracias al apoyo y colaboración del
Gobierno del Estado de México.

JA BA JUNS'Ū

TJURŪKJA NE JMURUJI K'A NDANTSIJMI ÑE K'ORA XORUJI.

- B'EPJI OT'Ū NAJA. 7
K'O TEXE RA TSAJI.
- B'EPJI YEJE 8
YO TS'IJMURŪKJA NE NDANTS'IJMI.
- TS'IB'EPJI NAJA PJE RA TSAA, 8
kjo nge k'ura jmurŭji ñe pje ra tsaa.
- B'EPJI YEJE. 10
Yo tee k'o ra tsaa ts'ijmurŭ ñe yo arkate.
- B'EPJI JÑII. 11
Nu k'o ra mbes'i.
- B'EPJI JÑII. 13
NU YO JÑANKJIMI KJA TSAJI.
- BEPJI NZIYO. 14
KJA YO ARKATE.
- B'EPJI TS'ICH'A. 16
K'O RA TSAJI RI TSŌT'Ū ÑE RA YEPE RA NUNJI K'Ū
NU CHUŪ.
- TS'IB'EPJI NAJA 16
Kja yo ra guench'iji.
- B'EPJI YEJE 18
Ja ra ma nuuji.
- K'O XI DYAJA JÑAA 19

TJURŪ KJA NE JMURŪJI K´A NDANTSIJMI ÑE K´O
RA XORŪJI.

B´EPJI OT´Ū NAJA.

K´O TEXE RA TSAJI.

JÑAA NAJA.-Nu ts´itjurŭ o dyatr´aji mu xonŭji nu trangumŭ ñe nu ndantsijmi a Kjanu nza kjaa k´ŭ ra ejme yo paa k´a d´intsijmi, xo mama kja ne traxisKuama K´ŭ na chjuu Traxiskuama yo D´intsijmi ñe k´o jichi k´o dyaja. K´o ra tsja nge k´ŭ ra Jichiji texe ñe ra soo ra mborŭ texe yo tee a Meb´onro.

K´o ra tsaa yo tsijmurŭ k´a ne ndantsijmi dya ra soo ra jyezi k´o mama nu tjurŭ a Meb´onro. Dya kjo soo ra mama ke nu kjaa kja ne ts´ijmurŭ dya xi ra tsaa k´o Ngeje nu b´epji.

JÑAA YEJE.Nu trangumŭ a Meb´onro ra mbos´ŭ yo tee, texe k´o ra tsaa ma ra Jmurŭji kja ne ndantsijmi.

- a) Ra soo ra maa k´a ndantsijmi k´a nee ñe nzi naja ra ts´ijmurŭji nu k´o nee ra xorŭ o ra jichiji.
- b) Dya ra soo ra jichi ra xorŭ na jñankijijmi, ñe ra ngeje nu ts´ijmurŭ.
- c) Dya kjo ra soo ra zob´ŭji, ñe dya ra manda k´o dya pje nee ra tsaa, ñe dya xo ra tsapŭ k´ŭ ra mama k´ŭ nee yo dya soo ra zonŭji na jñankijijmi k´ŭ dya kjo ra tsaa nu b´epji, xo ra tsaa mu ra xipjiji.
- d) Dya kja ra xipji pje ra tsaa ñe ra unŭ ch´orjŭ o na ajnŭ ngek´ua ra b´ŭb´ŭ na joo nu ts´ijmurŭ d´intsijmi o k´a dyaja, ñe ra jichiji nu.
- e) Dya kjo ra soo ra ndambad´ŭts´k´e porke i xorŭ na jñankijijmi, ñe.
- f) Ra soo ri jmurŭts´eji ngek´ua ri xorŭji.

JÑAA JÑII.- Nu trangum̃ a Meb'onro dya mbezhi na ndantsijmi. Angezeji ra soo ra tsats'e zo ri nats'e o ra jmur̃ji, mbe ra tsaji ko t'ekjañ'om̃ kja ne tjur̃, ra mimiji na joo ñe ra nzhod'̃ji ko yo dyaja. Na trangum'̃ Meb'onro dya mbos'̃ yo tsijmur̃. Xo dya ra mbos'̃ nzi na d'intsijmi o ts'ijmur̃ji jñankjimi.

Yo xiskuana k'a kuat'̃ in jmii dya ra mama pje ma jñankjimi pes'i yo tee.

JÑAA NZIYO.- k'o ra tsaa na trangum̃ k'o ja ra ngar̃ yo tee nge yo arkate k'̃ ra xipji kja ne tjur̃, ñe na joo k'o ra mama.

Mu ra mamaji xipji k'o na ejme xo ra soo ra tsaa na joo, mbe mu dya ra mama k'o na kjuañ na tjur̃ ra guench'i.

JÑAA TS'ICH'A.- Mu ra tsaa k'o dya joo k'o mama nu tjur̃ dya ra job̃ k'o.

B'EPJI YEJE
YO TS'IJMUR̃ KJA NE NDANTSIJMI.

TS'IB'EPJI NAJA PJE RA TSAA,

kjo nge k'̃ ra jmur̃ji ñe pje ra tsaa.

JÑAA ÑANTO.- Yo ndantsijmi ñe yo ts'ijmur̃ k'a ndantsijmi ngeje k'̃ ra soo jyok̃ Yo chuu mu ya ra ma dyañ'̃ji i chjuu k'̃ na chjuu k'a na Tragungur̃ k'̃ na chjuu Mboxk̃, nza kjaa k'̃ mama nu tjur̃.

Yo ts'ijmur̃ ndantsijmi ra soo ra pepjiji k'o xipji in tjur̃, k'a ra tot'r̃ nu k'o ra xipji Pje ra tsaa, ñe k'o pje k'o emeji a kjanu xo ra tsaa texe k'o ra zoñji k'a B'ub'̃ji. Texe k'o ra xoñji ngeje k'o ra soo ra dyatr'̃ k'a ts'ijñiñi o k'o dya Ts'ijmur̃ yo ts'ijmur̃ ndantsijmi chejui texe ñe ra tsaa texe k'o kjaa k'o Dyaja ndantsijmi nza kja k'o nee a kja nu.

Xo ra soo ra dyatr'̃ o ra jyok̃ yo chuu nza kjaa k'o mama nu tjur̃

JÑAA YENCHO.- Nu xiskuama k'ũ ra ma dyorũ ngek'ua ra jñusp'ũ in chjuu k'ũ ngeje na ts'ijmurũ ndantsijmi ngeje yo:

- I.- Ra tsaji texe ma ra jñandũji, ra dyatr'aji, ra unũji nguenda ñe ra Jichiji na joo k'õ kjaa yo ts'ijmurũ ndantsijmi.
- II.- Ya tsaji na b'epji ndeze ma ya kjobũ ts'ich'a kjæ texe nu jñiñi Meb'onro, ñe ya pes'í na punkjũ tee k'õ teñe ñe ya tsarũ o men-zumũ a Meb'onro.
- III.- Unũ na punkjũ mechi ngek'ua ra tsaa nu b'epji.
- IV.- Pes'í nu ts'itjurũ ma kjaa k'õ mama nu ts'ib'epji ñanto; ñe
- V.- Ya ngins'í nu k'õ mama nu ts'ib'epji I ñe II k'a xo mama nu jñaa 27 Traxiskuama Meb'onro.

Nu ts'ijñaa nu xiskuama k'a orũji na setsi ra unũ nguenda k'a na Traxiskuama k'ũ pjongũ na Arkate a Meb'onro.

JÑAA JÑINCHO.- Yo ts'ijmurũ ndantsijmi ra soo:

- I.- Ra tsaa k'õ mama kja ne traxiskuama ñe k'õ mama yo tjurũ ñe ra b'ũb'ũ ko t'ekjañ'omũ yo ts'ingumũ a meb'onro, ñe
- II.- Dya ra soo ra dyorũji ch'orjũ.
- III.- Ra mimiji ko t'ekjañomũ texe k'õ mamaji n'año jñankjimi, xo ra soo ra zonũji ñe ra mimiji na joo texe k'õ teñe n'año jñankjimi ñe k'õ dyaja d'intsijmi k'õ karaji a Meb'onro.

JÑAA NZINCHO.- Yo ts'ijmurũ ndantsijmi ra soo k'õ mama nu tjurũ nu ñe k'ũ in xiskuama, kja:

- I.- Ra mama pje ni chjunji.
- II.- Ra soõ ra jmurũji k'a in ndantsijmi ñe ra tsarũ in tsaa nu xiskuama k'õ dyatr'aji Nza kja k'ũ mama nu Arkate, ne xo ra jñandũji ja ra dyeme yo in Arkate.
- III.- Ra tsaji k'ũ ra ma tuji in kjimi, ñe ra ñaji in jñankjimi, mbe dya ra mbedyeji K'õ mama nu tjurũ.

IV.- Ra dyatr'aji texe k'oo soo ra tsaji mbe dya ra dyoraji ch'opju.

V.- Ra soo ra mbos'u nzi naja o ra jmuraji ko yo dya tɛɛ mu ra dyatr'aji, ra pepjiji, ra unji ch'opju nza kja k'oo dya ts'ijmurɔ, ngunxorɔ ñe k'a atr'aji, mbe dya ra soo ra dyoraji ch'opju, ñe ra soo ra tsaji nu k'oo mama nu xiskuama k'u na chjuu nu tjurɔ.

VI.- Ra tsaraji k'oo mama yo ndantsijimi nu k'oo pes'i texe nu Meb'onro, k'oo ra xits'i Nu tjurɔ nu; ñe

VII.- Ra sotɔ texe k'oo mama ne tjurɔ nu.

JÑAA DYECH'A. Texe yo tee k'oo ra jñus'u ne tjurɔ o yo ndantsijimi o ts'ijmurɔ ma dya b'e junsp'aji in chjuu nza kja k'oo mama nu jñaa nge yo tee k'oo soo ra tsaa yo b'epji k'oo mama nu tjurɔ. Yo ndantsijimi ñe yo ts'ijmurɔ dya ra soo ra tsaji k'oo mama yo ts'ijñaa IV, V, VI ñe VII kja ne jñaa nzincho kja ne tjurɔ ñe k'oo dyaja.

Yo b'epji k'oo ra tsaa yo ts'ijmurɔ ndantsijimi ñe yo mbepji nge k'oo ra xits'i nu tjurɔ nu.

B'EPJI YEJE.

Yo tee k'oo ra tsaa ts'ijmurɔ ñe yo arkate.

JÑAA DYECH'A NAJA.-Mbara Jñusp'aji in chjuu k'oo mama ne tjurɔ, ra soo jñusp'aji in chjuu k'a in ts'ijmurɔ yo tee k'oo ya ngins'i na punkja kjɛɛ.

Yo arkate kja ne ts'ijmurɔ ndantsijimi ra ngeje Meb'onro ñe ya ra ngins'i dyech'a jñincho kjɛɛ.

JÑAA DYECH'A YEJE.-Nu k'oo mama ne tjurɔ, ra tsaji mbokjimi yo tee k'oo ya ngins'i na punkja kjɛɛ, xo ngeje k'u ra xipji nu ts'ijmurɔ. Yo ts'ijmurɔ k'a ndantsijimi ra ma ngos'u k'a Trangumɔ k'a ra Mboxk'u. Nu yo ts'ijmurɔ ra Jyombeñeji, yo ndantsijimi ñe k'oo dyemɛji na tee k'u ra mbos'uts'e.

JÑAA DYECH´A JÑII.- Yo Meb´onro ra soo ra tsaji mbokjimi. Xo texe yo tee k´o dya menzum a Meb´onro ra soo ra mbezhiji mbokjimi, mbe xi ra mama ke o ngich´i na joo a B´onro. Xo ra soo ra pepji k´a d´intsi- jmi nza kja k´o mama nu tjur a k´o pezhe yo tee.

JÑAA DYECH´A NZIYO. Yo tee Meb´onro k´u ra tsaa mbokjimi, ra soo ra botaji nza kja k´o mama ne tjur a k´u bota. Dya ra soo ra botaji mba ra tsaji arkate, ñe dya ra soo ra emeji na arkate na nojo. Xo ra soo ra tsaa a kjanu ma ra jyezi na mbokjimi ma ya kjob a ts´ich´a kje k´u ot´u ñe mu ya kjob a jñii kje k´u dyaja mu ya tsaji nu botasion. k´o dyaja zo ri ngetjo ñanto zana k´o ya kjob a.
Xo dya ra soo yo mbokjimi ra mbos´u k´o dya jmur a ñe dya ra mbos´u na Kandidato o jmur a nzi naja.

Mu ra jyabi nu mbokjimi ko yo ts´ijmuru ndantsijmi, kja ne Trangum a k´a ra Mboxk´u ma ra kjob a jñite paa. Ma ra jyezi na kargo na mbokjimi ra ma un a nguenda ñe ra un aji na xiskuama k´a nzhøø k´a tsi´ijmur a ndantsijmi.

Nu k´o mama na ts´ijñaa, ma ra jyezi ra tsaa mbokjimi ra mbur a ndeze ma nzhøø in xiskuama kja ne Trangum a k´a ra Mboxk´u.

JÑAA DYECH´A TS´ICH´A. Yo mbokjimi, nu in pale ñe in ch´ii, kjuar- ma, o suu, ñe yo ts´ijmur a ndantsijmi, dya soo ra zob a k´o pes´i yo tee asta ra ngejme ma ya kjob a nziyo k´o in kjuarma, nza kja k´u mama na jñaa 1325 k´o na chjuu Kodigo sibil mbara yo tee k´o kanra a B´onro ñe texe a Meb´onro.

B´EPI JÑII.

Nu k´o ra mbes´i.

JÑAA DYECH´A ÑANTO.- Yo ts´ijmur a ndantsijmi k´o dyatr´aji kja ne tjur a n ra soo ra mbes´i na ch´orj a k´u r a soo ra mimiji na joo. Nu k´o ra mbes´iji xo ngeje k´u ra soo ra mimiji na joo yo mbokjimi.

Yo ts´ijmur a ndantsijmi ñe yo mbokjimi dya soo ra mbes´i o ra mbepji, k´o nzi na tee, k´o ñaa na je ñe b´izhi, k´u jantk´u nu jmii na je, ñe dya

ra soo ra ndom̄yo. Nu k' o k'uat' ŋ k' a xiskuama ra soo ra ndom̄jiyo k' a k'uat' ŋ yo d'intsijmi.

Yo ts'ijmur̄ ndantsijmi k' ŋ ya mboji ra soo ra un̄ji k' o pes' i k' a dyaja ts'ijmur̄ ndantsijmi. Nu k' o ya mboji ko nu j̄naa j̄nite yeje kja ne tjur̄, nu k' o mi pes' i yo tsijmur̄ ra soo ra un̄ji, k' o pes' i, k' o dyaja ts'ijmur̄. Nu k' a mboji o tsar̄ji ko nu j̄naa j̄nite yeje kja ne tjur̄, nu k' o mi pes' i yo ts'ijmur̄ ndantsijmi k' o ra mboji ra an̄ji k' a ra mbos' ŋ k' o dya tee. Yo tsaji a. Meb' onro k' ŋ ri pes' i yo ts'ijmur̄ ra nz̄hok̄ k' a in metsaja

J̄NĀA DYECH' A YENCHO. Ne Trangum̄ k' a ra Mboxk' ŋ dyatr' a na joo mu pes' iji ngum̄ o ra ndom̄jiyo k' o mboji k' o dyaja ts'ijmur̄ ndantsijmi kja nu ra jyok̄ji na xiskuama k' ŋ ra mama a kjava:

I.- Nu m̄ ngeje na ngum̄:

II.- Nu m̄ ra zob̄, mbara na ts'ijmur̄ ndantsijmi soo ra zob̄ji.

III.- Ra soo ra zob̄ji k' o na ts'ijmur̄ na tee, o ra zob̄ji k' a na ts'ijmur̄ ndantsijmi.

IV.- Nu m̄ pes' i na juajma k' o na tee, yo ts'ingum̄, k' a atr' aji o k' a ngunxor̄, nu ja emeji ra soo ra mberjiji zo ri ngeje ts'ijmur̄ ndantsijmi ko dyaja tee.

Yo xiskuama k' o ra dyor̄ji xo ra nd̄nt̄ nu arkate mbe dya ra kjob̄ nzite ts'ich' a paa; ma dya ra tsaji xo ya ra ngejme a kjanu.

Nu k' o ot' ŋ mama, ne Trangum̄ k' a ra Mboxk' ŋ ra dyot̄ yo tee, ñe ra un̄ji na xiskuama mu ya ra kjob̄ nu paa k' o xipjiji.

Yo ts'ijmur̄ ndantsijmi ra ma j̄n̄sp' ŋji in chjuu k' a ne Trangum̄ k' a ra Mboxk' ŋ texe yo Ngumu k' o pes' i, zo tsaa k' o dya b'epji ñe k' o dya tjur̄.

J̄NĀA DYECH' A J̄NINCHO.- Texe yo tee ñe yo arkate k' ŋ pepji kja ne ts'ijmur̄ mu neeji ra ndom̄ na ngum̄ o na juajma, nesta ke ra dyor̄ji na xiskuama k' a un̄ na s̄tsi e Trangum̄ k' a ra Mboxk' ŋ, majiyo ra tsaa

k'ó mama nu ot'ú jñaa. Yo ndaichoñi k'ó ra tsaa nu b'epji k'ú ot'ú mama na ts'ijñaa ke na ngumú o juajma k'ó ndomúji ngeje k'ú ra tsaji nu b'epji yo ts'ijmurú ndantsijmi.

JÑAA DYECH'Á NZINCHO. Yo tee K'ó ra pepji ko nu tjurú ñe k'ó ra ndomú, xo ra tsarúji ra ngont'úji nza kja k'ó mamú kja ne tjurú.

JÑAA DYOTE. Yo ts'ijmurú ndantsijmi ra jñusp'úji in chjuu kja ne Trangumú k'ú ra Mboxk'úji, ñe k'ú na chjuu Jmurú Meb'onro k'ó pje k'ó kjaji nu yo pjørú yo D'intsijmi ñe k'ó zobú yo tee k'ó ot'ú ngarú ngeje yo tsaa yo Meb'onro. Nujyo ra soo ra mborúji nza kja k'ó mama ne tjurú.

Yo tsaa yo Meb'onro k'ú pes'í yo ts'ijmurú ndantsijmi, ñe k'ó ra unúji nza kja ts'e ra pepjiji ra ndepi nu ñ'iji k'ú ra xipji nu tjurú nu, ñe nu tratjurú k'ó yo tsaa Meb'onro, ma jiyó xo nu Tjurú Meb'onro k'ú yo tee k'ó zobúji ma dyenkjua, ñe.

K'ú ra Mboxk'úji, ñe k'a na chjuu Jmurú Meb'onro k'ó pje k'ó kjaji nu yo pjørú yo d'intsijmi ñe k'ó zobú yo tee k'ó ot'ú ngarú ngeje yo tsaa yo Meb'onro. Nujyo ra soo ra mbøruji nza kja k'ó mama ne tjurú.

K'ó trangumú k'ó dyatr'úji ma jingua, ñe k'ó nzi tjurú k'ó ra xipji pje ra tsaji.

BEPJI JÑII.

NU YO JÑANKJIMI KJA TSAJI.

JÑAA DYOTE NAJA. Texe yo jñankjimi ra tsaji k'a mboo ndantsijmi. Xo ra zoo ra tsaji a tjii mbe dya ra mbedyeji k'a nu mama kja ne tjøruna. Yo ts'ijmurú ndantsijmi ra soo ra unúji nguenda nu jñankjimi k'a pedye in jmií na jee mu ra unú setsi nu Trangumú k'a ra Mboxk'ú. Dya ra soo ra mbedye jñankjimi k'a b'izhi k'a pepji nu Trangumú.

Nu jñaa k'ú ot'ú mama, texe yo tee k'ó pepji k'a ñe yo metsaja k'ó pedye k'a b'ixhi, ngeje k'ó ra jyokúji k'ó nu ts'ijmurú ndantsijmi mu ra pedye

k'á b'izhi ngeje k'ó ra jyokúji k'ó nu ts'ijmurá ndantsijmi mu ra tsaji na jmurá k'ú dya b'é mi mbeñeji ro tsaji.

Dya ra soo ra jmuráji k'á ndantsijmi k'ú dyonk'úji yo tee.

JÑAA DYOTE YEJE. Ma ra tsaji mixa k'ú dya mi mbeñeji ro tsaji a tjii, ra unáji nguenda kja yo arkate a B'onro, ñe yo Meb'onro, zo ri ngeje dyech'á ts'ich'á paa ante ke ra zat'á nu paa na jmbaxua, ñe ra xipji pje re tsaji pjema ora ñe ja ngek'ua ra tsaji nu mbaxua.

Yo arkate ra soo dya ra unáji setsi mu ra tsaji k'ó in mbeñeji a tjii nge k'ua ra mborá zaká texe yo tee k'ó kanra nu.

JÑAA DYOTE JÑII. Dya ra soo ra xipji k'ú mama nu ts'ijñaá k'ú ot'ú mama, nu mð.

I.- Mu paa na punkjá yo tee k'á ra ma xøráji.

II.- Mu soo ra moji yo tee ndeze k'á in nzumá ngek'ua ra mð xoruji, ne.

III.- K'á ra xorúji ma ra ngot'úji ngek'ua dya kjo ngich'í.

JÑAA DYOTE NZIYO.- Ne k'ú ra xoká na d'intsijmi k'á ra tsaji mixa nesta ra xipjiji kja Trangumá k'á ra Mboxk'ú ante ke ra ngins'í jñite paa ndeze mu ra mburáji. Nu mð ra tsaji na joo k'ó xipjiji dya soo ra ngins'í k'ó dyaja k'ó mama nu xiskuama.

B'EPJI NZIYO.

KJA YO ARKATE.

JÑAA DYOTE TS'ICH'Á. Ngeje na trab'ezo Meb'onro ko ne Trangumá k'á ra Mboxk'ú k'ú ra tsarúji na tjurá. Yo arkate Ts'imeb'onro ñe yo ts'ijñiñi ñe nu B'onro, ngeje yo k'ó ra mbos'ú kja ne Trangumá a B'onro.

Yo arkate a Meb'onro, ts'ib'onro ñe yo jñiñi dya ra ñana ñe ne ra mbos'ú yo ts'ijmurá ndantsijmi.

Texe yo arkate k'ũ ro jusp'ũ a xo'ñi dya ra moji k'a ndantsijmi ma ra tsaji mixa o ra ma dyaraji na jñankjimi. Mu ngeje yo ra xipjiji nu trab'ezo a Meb'onro, xo soo ra moji mbe dya kjo pje ra tsaa ñe dya kjo pje ra mama.

JÑAA DYOTE ÑANTO. Ne Trangumũ k'a ra Mboxk'ũ ra dyatr'a ñe ndame ra jñusp'ũ in chjuu yo ts'ijmurũ ndantsijmi ñe k'a ngumũ k'o pes'iji o k'a pepjiji.

JÑAA DYOTE YENCHO. Ne Trangumũ k'a ra Mboxk'ũ ra soo ra mbos'ũ yo dya tee nza kja yo arkate ts'ijñiñi mba ra ngis'i na joo ne tjurũ na.

Yo arkate Meb'onro ñe ts'ijñiñi ra unũji nguenda ma ra tsaji na mixa a tjii ma dya ngeje nu paa, mbe dya ra mbedyeji k'o mama kja ne tjurũ xo ra unũ nguenda kja Trangumũ k'a ra Mboxk'ũ texe k'o ra tsaji ñe k'o mama nu tjurũ.

JÑAA DYOTE JÑINCHO. Ne Trangumũ k'a ra Mboxk'ũ ra dyatr'a na joo ma ra kjaa chuũ ko yo ts'ijmurũ ndantsijmi nza kja'o mama andũb'ũ.

- I.- Yo ts'ijmurũ ndantsijmi k'ũ ra zobũji o ra ndambad'iji ra ma ngos'ũ kja ne Trangumũ k'a ra Mboxk'ũ.
- II.- Ne Trangumũ ra nzhøø nu k'o ngos'ũji ñe ra xipji k'ũ na ts'ijmurũ ndantsijmi ante ke ra kjobũ dyech'a paa ra ma xipji, ñe ra zob'ũ ngek'ua k'ũ ra jmurũji dya ra kjobũ jñite paa ndeze mu o ma tsaa nu køxte.
- III.- Ma ra jmurũji ra zonũji, k'e Trangumũ ra xipji nzi najaji k'ũ dya ra chjunji ngek'ua ra mimiji na joo, mbe mu dya soo a kjanu, ra ma xipjiji na b'ezo k'ũ ra dyatr'a na joo nu chuũ.
- IV.- Mu ra jyod'ũji na b'ezo, ra dyatr'a na joo nu chuũ nza kja ma ra dyatr'aji k'o dyaja: maxi jiyo ra jyod'ũji k'ũ ra tsaji nza kja k'ũ mama nu ts'ijñaa 104, nzi naja, k'ũ kuat'ũ nu Traxiskuama Yo Meb'onro.

Texe nu k'o mama nu ts'ijñaa dya ra soo ra ma zonũji ko nu Trarkate.

B'EPJI TS'ICH'A.
K'O RA TSAJI RI TSOT'U ÑE RA YEPE RA NUNJI K'U NU CHUU.

TS'IB'EPJI NAJA

Kja yo ra guench'iji.

JÑAA DYOTE NZINCHO. Ra soo ra guench'iji nu mama kja ne tjurũ mu dya ra tsaa k'ũ xits'iji.

- I.- Ra mbos'ũ k'o dya jmurũ, ñe ra ñamba o ra mbos'ũ na kandidato, o ts'ijmurũ;
- II.- Ra zad'ũ o ra ñasp'a yo B'itu a Meb'onro;
- III.- Ra ndomũ, ra mbes'i k'o tsaa yo ts'ijmurũ ndantsijmi, angeze o k'a na tee k'ũ xi ra mbos'ũ.
- IV.- Ra dyat'a b'erpi k'ũ na s'oo mba yo tee ts'ijmurũ;
- V.- Ra zad'ũ yo tee nu dya ne ra ndepi k'o yo ts'ijmurũ;
- VI.- Ra mama ke ngeje na ts'ijmuru nu dya b'e junsp'ũiji in chjuu kja ne Trangumũ k'a ra Mboxk'ũ.
- VII.- Ra s'od'ũ texe k'o mbeñe yo ts'ijmurũ ndantsijmi ñe ra ndomũ k'o dya joo:
- VIII.- Ra nzhok'ũ k'o b'erpi yo ts'ijmurũ ndantsijmi ñe dya xi ra tsaa k'o juns'ũji a xo'ñi;
- IX.- Ra mbexpi in jmurũ k'a ra mbos'ũ tee;
- X.- Dya ra tsapũ nguenda nu tjurũ Meb'onro o kja yo ngunxorũ;
- XI.- Ra dyat'a b'erpi k'ũ dya joo ñe dya xi ra b'ezhi k'o in tsaa yo ts'ijmurũ k'a Meb'onro, ñe k'o kjaji k'a in mixa nzi na yo ts'ijmurũ ndantsijmi, ñe dya ra jyombeñe ñe ra kuatũ na joo k'o in tsaji.

XII.- Texe k'ó dyaja k'ó mama kja ne tjurɔ na.

JÑAA JÑITE. Ma ra guench'iji yo tee nza kja k'ó mama ne tjurɔ, ra xipji akjaba.

I.- Yo tee k'ó ra soo ra guench'i ngeje na ts'ijmurɔ arkate kja ne Trangumɔ k'a ra Mboxk'ɔ nza kja k'ó mama nu ts'itjurɔ ñe ra soo ra zonɔji texe;

II.- Ne arkate ra ma unɔ nguenda k'a nu tee k'ó zob'ɔji ñe mu ra zonɔji nu ts'itjurɔ, ñe dya ra kjobɔ dyech'a ts'ich'a paa k'ɔ ra zojnɔji k'ɔ ra xipji ja ra tsapɔ ngek'ua ra ngoxte na joo ñe ra unɔ nguenda na joo; ñe.

III.- Ma ya kjobɔ k'ó mama na ts'ijñaa k'ɔ juns'ɔ a xoñi, ñe yo tee dya maa k'a o zojnɔji, yo jmurɔ tee ra unɔ nguenda pje k'ó dyat'ɔji. Ma o zat'a k'a o zojnɔji, ra soo ra ñanats'e pje k'ó tsaa.

JÑAA JÑITE NAJA.-Texe k'ó ra guench'iji kja na tjurɔ na ra soo ra dyeme ka nu k'ó xits'iji andɔb'ɔ:

I.- Pje k'ó tsaa k'ó dya joo;

II.- Mu ra tsaa k'ó dya joo k'ó dya tee ñe ra soo ra guench'iji;

III.- Ra dyonɔ kjo pes'i ch'opjɔ ñe kjo na s'oo k'ó xits'iji, ñe

IV.- Kjo xi ra yepe ra tsaa na s'oo.

JÑAA JÑITE YEJE.-Texe k'ó ra tsapɔ na s'oo nu tjurɔ ra soo ra guench'iji nza kja k'ó mama andɔb'ɔ, mbe xo ra pende k'ó ra mama nu arkate ñe k'ó nu ts'ijñaa a xo'ñi:

I.- Ra guench'iji,

II.- Ra ngønt'ɔ na ta dyote mil k'ó tønjo nzi na paa k'ó tee k'ó kanra a B'onro;

III.- Ra ngot'ɔji nu ndantsijmi k'a xorɔji;

IV.- Ra ngorp'ɔji nu b'epji k'o mi kjaji yo ts'ijmurɔ ndantsijmi a Meb'onro, a Ts'ib'onro o kja in jñiñi, ñe.

V.- Dya xi ra unɔji sɛtsi k'ɔ ra xokɔ in ts'ijmurɔ ndantsijmi.

Nu k'ɔ ra soo ra ngot'ɔ ñe ra guenchk'ɛji nge nu Trangumɔ k'a ra Mboxk'ɔ, ñe k'o mama nu jñaa jñite.

Mu ra guenchk'iji ñe ra ngot'ɔ k'a in d'intsijmi k'ɔ in tsa Meb'onro k'a xorɔji pama pama, ne Trangumɔ kja jmurɔji, k'a ra mboxk'ɔji ñe k'o ra mama k'e Trangumɔ k'a ra Mboxk'ɔ, ra mama kjo nge k'ɔ ra unɔ na ndantsijmi.

B'EPJI YEJE

Ja ra ma nuuji.

JÑAA JÑITE JÑII.- Texe k'o ra guench'iji o ra zad'ɔ yo arkate kja ne tjɔruna, ra soo yepe ra nuuji na joo, ñe ra xipjiji k'a Trangumɔ k'a ra Mboxk'ɔ. Ra dyat'ɔji na xiskuama k'a ra mama ñe ra ma nzhotɔ k'a trangumɔ o nu arkate k'o tsa nu b'epji, ante kɛ ra kjobɔ dyote paa nu mɔ o dyat'ɔji nu xiskuama. A kjanu k'e arkate ra ndɔns'i nu xiskuama ra ma nzhotɔ k'a Trangumɔ k'a ra Mboxk'ɔ mbe dya ra kjobɔ dyech'a paa, nu xiskuama nu ra soo ra unɔji na joo nguenda ngek'ua ra soo ra ñanaji na jo

Xo ra soo ra dya k'ɔ nu xishk na betzo k'ɔ pepji kja na ts'ijmurɔ ndantsijmi nza kja k'o mama nu tjurɔ na.

JÑAA JÑITE NZIYO. Ne arkate ra nuu nu xiskuama mbe mu ya kjobɔ na paa k'ɔ ro unɔji dya xi ra nzhoø.

Nu xiskuama k'ɔ ra nzhoji dya joo, ra dyorpɔ ra yepe ra dyat'ɔ mbe dya ra kjobɔ dyech'a paa nu mɔ ot'ɔ o unɔji nguenda, mbe mu dya ra nzhotɔ nu xiskuama dya ra soo ra ñambaji.

Nu xishuama k'ɔ ra unɔji ra soo ra porpɔ o ra mama ke na joo k'o dyat'ɔji

JÑAA JÑITE TS'ICH'A. Nu m̄ ra tsak'̄ nu kjuan̄ nu xiskuama k'̄ dyat'̄ji ra soo ra jyezi na mu dya ejme mbe ra xos'̄ na xiskuama k'̄ ra mama pje k'̄o tsaa, mu dya ra nee a kjanu nge mu na jmur̄ji ñe ra mama pje ra tsaji.

Nu m̄ ra ngot'̄ji nu ndantsijmi ñe ra tsap̄ji na s'oo k'̄o dya tee, ra xip̄ji ja nzi ra ngont'̄ji ñe ja ra ngot'̄ ma dya ra mbos'̄ji.

JÑAA JÑITE ÑANTO. Mb̄a ra tsaa nu b'ep̄ji mu dya ra soo ra dyat'̄a k'̄o mama kja ne tjur̄ ra dyora s̄etsi na xiskuama k'̄ na chjuu Kodigo Trab'onro k'̄ ra Mboxk'̄ji.

K'̄O XI DYAJA JÑAA

JÑAA NAJA.-Kja ne tjur̄ ra soo mboxk'̄ji k'a ma ra jyas'̄ ra pjonguji k'a Traxiskuama yo Meb'onro.

JÑAA YEJE.-Ra soo ra pox̄ji nu tjur̄ kja ne traxiskuama nu jñaa 130 kja traxiskuama Meb'onro k'̄o mbedye nu paa 18 naja zana kja 1927 kj̄e Netjur̄ k'̄ xits'̄ji Yencho ts'ijñaa kja 130 traxiskuama, ñe k'ua ra xits'̄ji Ja nzi mbokjimi ra kjaa a B'onro o Ts'ib'onro k'̄o mbedye na paa 30 kja dyech'a yeje zana kja 1931 kj̄e, N̄ Tjur̄ K'u yepe dyot'̄ji k'u na chjuu Kodigo k'̄ ra Guench'̄ji k'a B'onro ñe yo ts'ib'onro k'̄o kjaa dya joo a texe Meb'onro ñe k'̄o ra zank̄ji k'̄o mbedye nu paa 2 yencho zana kja 1926; xo a kjanu k'̄ na chjuu Dekreto k'̄ xits'̄ji ri dyat'̄ji na xiskuama k'̄ dya xi ra xor̄ji k'a ndantsijmi k'̄o pjonguji k'a xiskuama nu paa 31 dyech'a yeje zana kja 1931.

JÑAA JÑII.- Ra por̄ nu k'̄o maña texe i jñaa kja ne tjur̄ yo tsaa Meb'onro, ñe k'̄o mama k'̄ b'ezhi II kja ne Jñaa 27 k'̄ k'uat'̄ k'a Traxiskuama, k'̄o mbedye a B'onro nu paa 31 kja dyech'a yeje zana nu kj̄e 1940, ñe k'̄o mama k'̄o dyaja xiskuama, ñe k'̄o dyaja mama nu tjur̄ na.

JÑAA NZIYO. Ma ra zojn̄ji ñe yo b'ep̄ji k'̄o b'ezhi k'̄o tsa yo Meb'onro ante ke ra ngich'̄i nu xiskuama na, xo ra soo ra zojn̄ji asta ke ra nguar̄ ña chjuu nza kja k'̄o mama nu tjur̄ k'̄o tsaa Meb'onro ne

k'ó mama k'a b'ézhi II kja ne Jñaa 27 Traxiskuama k'ó mbedye a B'onro nu paa 31 kja ne dyech'a yeje paa nu kjee 1940.

JÑAA TS'ICH'A. Ma kja ra nuuji yo xiskuama yo tee k'ó dya menzu-muji a Meb'onro, mu ya ra soo ra dyat'a ko ne tjurua na ñe yo tee ra soo tsaji mbokjimi mbe xo ra mama ne ndantsijmi ñe k'ó dyaja d'intsijmi mba tsa na xiskuama k'u ra dyora ra jñusp'u in chjuu kja ne Trangumua k'a ra Mboxk'u ñe ra xipji k'ó dya arkate.

JÑAA ÑANTO.- Texe k'ó ngumua k'ó tsaá yo Meb'onro k'a kjaji xorua k'ó yo ndantsijmi ñe k'ó dyaja ts'ijmurua ra soo dyoraji ke ra jñusp'uji in chjuu ma ya ra kjobua na kjee ndeze ke o mburua o dyat'aji ne tjurua nu ts'ijmurua ndantsijmi.

JÑAA YENCHO.- Ma ra dyoraji ke ra jñusp'uji in chjuu, yo ndantsijmi ñe yo ts'ijmurua ndantsijmi ra dyat'aji na xiskũama k'a ra mama texe k'ó ngumu k'ó pes'iji yo ts'ijmurua ndantsijmi.

Ne Trangumua k'a ra Mboxk'u, ra xipji ma ra tsaá nu ts'ijmurua ndantsijmi k'u dya kjobua ñanto zana ja bi dyenji yo ts'ijmurua ñe kjo ra soo ra ngins'i kja ne tjurua. Texe yo ngumua k'u ra soo ra ndomua yo ts'ijmurua ndantsijmi, ra xits'i pje ri tsaá nza kja k'ó mama nu jñaa dyech'a Yencho ne tjurua na.

B'ONRO, NDAZAPIJ, dyech'a jñii k'a yenko zana un kjee 1992.
Dip. e Tabo Carbajal Moreno Arkate. Sen. E Manuel Aguilera Gomez, Arkate. Dip. e Jaime Rodríguez Calderón, K'u mboxte, Sen. e Oskar Ramirez Mijarez, k'u mboxte., o Yaxuji.

Mba ra ngins'i nu k'ó mama ne Traxiskuama Meb'onro ñe ra Jñanduji ke ra pjonguji na joo nza kja k'ó mama k'u b'ézhi I kja na jñaa 89 nu Traxiskuama yo Meb'onro k'u b'ub'u a B'onro nu paa dyech'a nziyo nu zana yenko kja nu kjee naja nzincho nzincho kja yeje. E karlo Salinas kja Gortari Yaxu Trangumua k'a ra Mboxk'u. E Nando Gutiérrez Barrios.- Yaxu.